

Förord 8

Jordbrukets utveckling 11

Den agrara revolutionen 11

En agrar omvandling i Västeuropa 12

Svenskt förspel 16

1700-TALETS JORDBRUKSSAMHÄLLE 21

Landsbygden under 1700-talets första hälft 22

Odlingslandskapet - från söder till norr 23

Vem ägde jorden 42

Indelningsverket 45

Bönderna 51

Den mångskiftande bondeekonomin 51

Levnadsstandard 58

Gården och byn 60

Skattebönderna 70

Landborna: krono- och frälsebönderna 75

Tjänstefolket 79

Bönderna i politiken 81

Det sista stora bondeupproret 83

De obesuttna 85

Torparna 86

Backstugusittarna och inhysesjonen 90

Soldaterna 91

Ståndspersonerna och storjordbrukaren 93

Frälsejorden och godsens 95

Säteridriften 98

Säteriernas arbetskraft och arbetsorganisation 102

Frälsebonde och frälsetorpare 104

Boställsinnehavarnas jordbruk 108

1700-talets jordbruk och jordbrukslandskap 111

Åker, äng och utmark 111

Några exempel på åkerbrukssystem 116

Trädgårdssystem och åkerbrukssystem 128

Åkerns växter 131

Ängen 134

Utmarken 138

Arbete, redskap och avkastning 142

Åkerbruksarbetet 142

Åkerbruksredskapen 146

Slätter och skörd 151

Spannmålsavkastning 155

[Tröskningen 158](#)
[Malning och kvarnar 161](#)

[Kreaturen 164](#)
[Hästarna 165](#)
[Nötkreaturen 166](#)
[Kreatursstockens sammansättning 168](#)
[Småkreaturen 170](#)
[Betesgång och vallning 173](#)
[Stallningsperioden 176](#)

[Städerna 177](#)
[Städernas roll i jordbruksekonomi 178](#)

[DE STORA FÖRÄNDRINGARNA 183](#)

[Ett glesbefolkat utkantsland 185](#)
[Folkökningen 186](#)
[Städernas och tätorternas tillväxt 189](#)
[Statsmakten stärks 190](#)

[Bondeklassens stärkta ställning 194](#)
[Skattebönderna 195](#)
[Kronobönderna och skatteköpen 198](#)
[Ofrälse köp av frälsejord 202](#)
[Böndernas jordinnehav vid mitten av 1800-talet 204](#)
[Hemmansklyvning och sammanläggningar 205](#)
[Lokalpolitiken 208](#)

[Den agrara stordriften stärks 211](#)
[Jordbruk på modet 211](#)
[Frälsejorden stagnerar i värde 212](#)
[Feodal stordrift på väg mot kapitalistisk 214](#)

[De obesuttna klassernas tillväxt 221](#)
[Torparna 222](#)
[Backstugesittarnas ökning 224](#)
[Statarna 226](#)
[Regionala skillnader i de obesuttnas ökning 227](#)

[Nyodlingen 231](#)
[Snabb utökning av små åkerarealer 231](#)
[Nyodlingens dilemma 235](#)
[Kolonisatören av Norrlands inland 239](#)

[Nya redskap 242](#)
[Övergången från skära till lie i skörden 243](#)
[Utveckling av plöjningsredskap och harvar 245](#)
[Den ökande användningen av järn 248](#)

[Sociala aspekter på redskapsspridningen 249](#)
[Vem tillverkade redskapen? 251](#)
[Jordbesparande eller arbetsbesparande förändringar? 253](#)

[Potatisen och brännvinet 255](#)
[Den nya odlingsväxten 255](#)
[Brännvinet 258](#)

[Transportrevolutionen 262](#)
[Klövjesadlar och vintervägar 262](#)
[Landsvägarnas transportrevolution 1770-1820](#)
[Ängarnas transportrevolution 265](#)

[Bygemenskapen utsätts för prövningar 267](#)
[Byordningsprojektet 267](#)
[Tidiga jordskiften 269](#)

[Storskiftet 273](#)
[Varför storskifte? 274](#)
[Storskifteslagstiftningen 275](#)
[Storskiftets effekter på jordfördelningen 277](#)
[Storskiftets geografiska spridning 279](#)
[Vem ansökte om storskifte? 281](#)
[Vad betydde storskiftet? 282](#)

[Enskiftet och laga skiftet 283](#)
[Bakomliggande orsaker till skifte 283](#)
[Enskiftet 285](#)
[Laga skiftet 292](#)
[Vem ansökte om laga skifte? 298](#)
[Skiftenas sociala konsekvenser 302](#)
[De norrländska avvitrningarna 303](#)

[Det nya odlingslandskapet 305](#)
[Växelbruket i Sverige 305](#)
[Stenröjning och dikning 310](#)
[Ett mer likformat jordbrukslandskap 314](#)

[Avkastningens förändringar 315](#)
[Korntalens ned- och uppgång 315](#)
[Kornas ökande mjölkavkastning 315](#)
[Nya sorter och förädling 316](#)

[Jordbrukets begynnande mekanisering 319](#)
[Större och snabbare kvarnar 319](#)
[Tröskningen och skörden mekaniseras 320](#)
[Vem tillverkade maskinerna? 325](#)
[Den arbetsbesparande teknikens effekter 326](#)
[Kapitalanskaffning 326](#)

[Statistik och lantbruksundervisning](#)

[Den vetgiriga centralmakten](#)

[Statistik mot barnsjukdomar](#)

[Lantbrukslitteraturen](#)

[Lantbrukskademien och hushållningssällskapen](#)

[Lantbruksskolor](#)

[Produktion och levnadsstandard](#)

[Tecken på förändringar i levnadsstandarden](#)

[1800-talets jämnare tillväxt](#)

[Sverige omkring år 1870](#)

[Landskapets förvandling](#)

[Växande bondemakt](#)

[Från feodal till kapitalistisk drift på gods](#)

[När jordbruksproletariatet var som störst](#)

[Den växande utbytsekonomi](#)

[Emigrationen](#)

[Jordbruket basen för industrialiseringen](#)

[Byordning för Kvistalånga, Stoby socken, Västra Göinge härad](#)

[Litteratur](#)

[Litteraturlista](#)

[Citat](#)

[Illustrationer](#)

[Konstnårsregister](#)

[Sakregister](#)